

John Maynard Keynes: Επίκαιρος, 77 χρόνια από τον θάνατό του

φωτ.: ΑΡ

Σαν σήμερα το 1946 έφυγε από την ζωή ο John Maynard Keynes, ένας από τους κορυφαίους οικονομολόγους όλων των εποχών, συγγραφέας της περίφημης «Γενικής Θεωρίας της απασχόλησης, του τόκου και του χρήματος».

Σύμφωνα με τον Keynes:

«Ο μεγάλος οικονομολόγος πρέπει να διαθέτει σπάνιο συνδυασμό χαρισμάτων. Πρέπει – ως έναν βαθμό – να είναι μαθηματικός, ιστορικός, πολιτικός, φιλόσοφος [...] να συλλαμβάνει το ειδικό μέσα απ' το γενικό και να προσεγγίζει το αφηρημένο και το συγκεκριμένο μαζί, στην ίδια διαδρομή της σκέψης». Τονίζοντας τη διασύνδεση του παρελθόντος με το παρόν και το μέλλον, ο Keynes συνεχίζει: «Πρέπει να μελετά το παρόν υπό το φως του παρελθόντος για τους σκοπούς του μέλλοντος. Πρέπει να αφήνει το βλέμμα του να περιπλανηθεί σε κάθε κομμάτι της ανθρώπινης φύσης ή των ανθρώπινων θεσμών».

Όπως γράφει χαρακτηριστικά ο ίδιος στον επίλογο της Γενικής Θεωρίας: «Οι ιδέες των οικονομολόγων και των πολιτικών φιλοσόφων, τόσο όταν είναι ορθές όσο και όταν είναι εσφαλμένες, ασκούν ισχυρότερη επίδραση από ό,τι συνήθως πιστεύεται. Πραγματικά, ο κόσμος κυβερνάται από αυτές. Πρακτικοί άνθρωποι που θεωρούν ότι δεν υφίστανται οποιαδήποτε πνευματική επιρροή, συνήθως, είναι οι δούλοι κάποιου μακαρίτη οικονομολόγου. Παράφρονες στην εξουσία, που ακούν φωνές να τους καλούν, αποκρυσταλλώνουν την τρέλα τους από κάποιον πανεπιστημιακό γραφιά παρελθόντων ετών. Είμαι βέβαιος ότι η ισχύς των επενδεδυμένων συμφερόντων μεγαλοποιείται υπερβολικά σε σύγκριση με τη βαθμιαία επιβολή των ιδεών.»

Η μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση, που ξέσπασε μετά την κατάρρευση της Lehman το 2008, επανέφερε στο προσκήνιο τις ιδέες του Keynes, οι οποίες προκάλεσαν επανάσταση στα οικονομικά κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου. Επίσης, η διαχείριση των οικονομικών συνεπειών της πανδημικής κρίσης από το 2020 μέχρι σήμερα επιβεβαιώνει την δυναμική επιστροφή της κεϋνσιανής σκέψης στην σύγχρονη οικονομική πολιτική των κρατών.

Ο J. M. Keynes μπορεί να θεωρηθεί —πέραν από θεμελιωτής της μακροοικονομικής— και πρόδρομος των συμπεριφορικών οικονομικών, καθώς η ιδέα του περί των «ζωωδών ενστίκτων» (animal spirits), που κινούν τις επιχειρηματικές επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα, ερμηνεύει τις διακυμάνσεις της

εμπιστοσύνης και των προσδοκιών των ανθρώπων για την οικονομία, σε έναν κύκλο από την απαισιοδοξία στην αισιοδοξία και ούτω καθεξής.

Στη δεκαετία του 1930, ο Keynes έγραφε για τα δύο αντίθετα λάθη της απαισιοδοξίας: «Τα καταστροφικά λάθη που έχουμε κάνει μας τυφλώνουν ως προς το τι συμβαίνει κάτω από την επιφάνεια – ως προς το ποια είναι η σωστή ερμηνεία τηςφοράς των πραγμάτων. [...] και τα δύο αντίθετα λάθη της απαισιοδοξίας, που ξεσηκώνουν σήμερα τόσο σάλο παντού στον κόσμο, θα καταφανούν πριν κλείσει η εποχή μας: και η απαισιοδοξία των επαναστατών που πιστεύουν ότι μόνο η βίαιη αλλαγή μπορεί να μας σώσει και τίποτε άλλο, και η απαισιοδοξία των αντιδραστικών που θεωρούν την ισορροπία της οικονομικής και κοινωνικής μας ζωής τόσο ασταθή που να μην πρέπει να διακινδυνεύσουμε κανέναν πειραματισμό».

*** Ο Κωνσταντίνος Γκράβας είναι διδάκτωρ του Τμήματος Ιστορίας και φιλοσοφίας της Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών, συγγραφέας του βιβλίου «Οικονομικός Πόλεμος και Νομισματική Ειρήνη» (εκδόσεις Ι. Σιδέρης, πρόλογος: Γιάννης Στουρνάρας) και συν-συγγραφέας του βιβλίου «Κεντρικές Τράπεζες» (εκδόσεις Παπαδόπουλος).**

<https://www.moneyreview.gr/opinion/109170/john-maynard-keynes-epikairos-77-chronia-apo-ton-thanato-toy/>